

מסכת עירובין פרק ה'.

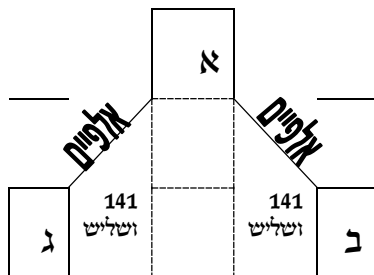
		משנה
	א'	
<p>– "כיצד מעברין את הערים"</p> <p>– "בית נכנס בית יוצא"</p> <p>– "פגום נכנס פגום יוצא"</p> <p>– "היו שם גדודיות גבוהות עשרה טפחים"</p> <p>– "וגשרים"</p> <p>– "ונפשות"</p> <p>– "שיש בהן בית דירה"</p> <p>– "מוציאין את המדה כנגדן, ועושין אותה כמין טבלא מרובעת כדי שיהא נשכר את הזיות"</p>	<p>– "עייבור" מלשון תוספת, כמו "עייבור החודש" שיש תוספת יום אחד לחודש וקאמר כיצד מוודדים את התחום כשיש תוספת (=עייבור) לעיר, והמשנה מביאה כמה דוגמאות של תוספות לעיר.</p> <p>– שיהעיר לא נגמרה בשוזה, אלא ביצד אחד היה בית בולט החוצה, וביצד השני הבית בפנים.</p> <p>– חומת העיר יש לה מגדלים (ונקרא "פגום") ופעמים הם בולטים לפנים ופעמים לחוץ.</p> <p>– היה סמוך לעיר בתוך שבעים אמה ושיריים לעיר, שברי חומה של בתים חריבות, שגובהם עשרה טפחים.</p> <p>– היה גשר מחוץ לעיר בתוך שבעים אמה ושיריים לעיר.</p> <p>– בנין שעושים מעל הקבר.</p> <p>– בכל הציורים הנ"ל יש שם בית דירה שראוי לדור שם, בגשרים יש שם בית למוכס, בנפשות יש שם בית לשומר הקברות.</p> <p>– למשל, ביצד מזרח היה תוספת, וביצד מערב לא, מוודין עם חבל ביצד מערב עד שמגיעים מול התוספת, וכל זה נחשב כחלק מהעיר, ומחוצה לו מוודדים שבעים אמה ושיריים ולאחר זה מוודדים אלפיים אמה.</p>	
	משנה	
	ב'	
<p>– "נותנין קרפף לעיר, דברי רבי מאיר"</p>	<p>– "קרפף" הוא שטח ריק מוקף גדר, אומר ר' מאיר שכל עיר כשמוודדים לה אלפיים אמה, מגיחים מחוץ לעיר רווח של שבעים אמה ושיריים, שנחשב כמו העיר (וזהו "נותנין") דסובר ר' מאיר דכמו שבכל בית יש לו חצר לתשמישים, כך כל עיר יש לה קרפף לתשמישי העיר.</p>	

חכמים חולקים על ר"מ דלעיר אחת לא נותנים שבעים אמה ושיריים, אלא אם יש שתי עיירות סמוכות זו לזו, נותנים לכל עיר שבעים אמה ושיריים (שיריים של אמה והיינו ארבעה טפחים) וכן לעיר השנייה, וביחד הן מאה ארבעים ואחד ושליש אמה, הרי שני הערים נחשבות לעיר אחת, דהקרפף מחבר אותם.

- "וחכמים אומרים לא אמרו קרפף אלא בין שתי עיירות אם יש לזו שבעים אמה ושיריים ולזו שבעים אמה ושיריים עושא קרפף לשתיהן להיותן כאחת"

שני כפרים המרוחקין זה מזה, ומחויצה להם מול החלל שבין שני הכפרים יש עוד כפר וזרי זה משולש כזה:

- משנה ג' "וכן שלשה כפרים המשולשין"

ובין כפר ב' לכפר א' וכן בין כפר ג' לכפר א' אין יותר מאלפיים אמה, ואפשר לילך מכפרים ב' וג' לכפר א' הרי רואים כאילו כפר א' נמצא בין ב' וג', ואז:

לאחר שרואים את כפר א' נמצא בין כפר ב' וג' עדיין נשאר בין שני החיצונים היינו כפר ב' וג' רווח של קמ"א ושליש (ב' טפחים) מכפר ב' לכפר א', ובין כפר ג' לכפר א' קמ"א ושליש, הרי האמצעי מחברן להיות שלשתן כעיר אחת.

- "אם יש בין שנים החיצונים מאה וארבעים ואחד ושליש, עשה אמצעי

את שלשתן להיותן

כאחד"

משנה – "אין מוודין אלא

בחבל של חמישים ד'

אמה לא פחות ולא

יותר"

– "ולא ימדוד אלא כנגד

לבו"

– "היה מודד והגיע

לגיא או לגדר

מבליעו"

– "וחוזר למידתו"

– "הגיע להר מבליעו

וחוזר למידתו"

– "ובלבד שלא יצא חוץ

לתחום"

– "ואם אינו יכול

אין מוודין אלפיים אמה של תחום שבת, אלא בחבל (של פשתן) שארכו חמישים אמה, לא מוודים לא בחבל שארכו פחות מחמישים אמה, שכשהחבל קצר הוא נמתח הרבה, נמצא מרחיב את תחום שבת, ולא בחבל שארכו יותר מחמישים אמה, שכשהחבל ארוך הרבה, מתכפל באמצעותו, נמצא מקצר את תחום שבת.

חז"ל קבעו להחזיק את החבל כנגד לבו, שאם לא יהיה בזה דבר קבוע, יחזיקנו אחד כנגד צווארו, והשני כנגד רגליו, והחבל מתקצר משום שהוא באלכסון, ולכן קבעו במקום הלב, משום שמשם נוח למדוד.

אם הגיע באמצע המדידה לעמק (=גיא) אין צריך לרדת במדרון העמק ולמדוד אלא זורק את החבל לצד השני של העמק ומבליע את העמק בתוכו, כל זאת שמשפה לשפה אין חמישים אמה.

באופן שרחבו של העמק יותר מחמישים אמה, ואין יכול למדודו ולהבליעו בחבל של חמישים אמה, והלא אסור למדוד בחבל גדול יותר, אמנם בהמשך הגיא בצד שמחוץ לעיר יש מקום שאינו רחב חמישים אמה, הולך לשם ומודד, ולאחר מכן חוזר לעיר, ומשלים את המדידה.

כמו כן אם הגיע להר שאינו רחב חמישים אמה ויכול להבליעו, מעמיד עמוד בצד אחד של ההר וקושר לו חבל, ומעמיד עמוד בצד השני של ההר, ומודדו כשהוא ישר, ואין צריך למדוד את ההר בעקמימותו, אמנם אם ההר רחב יותר מחמישים אמה ואינו יכול להבליעו, זרק בהמשך ההר כשהוא מחוץ לעיר יכול להבליעו, מודדו שם, וחוזר לעיר למדוד.

כשהולך חוץ לעיר למדוד, שלא ימדוד חוץ לתחום, גזירה מפני הרואה שיחשוב כיון שראה את המודד שם, סימן ששם עדיין בתוך התחום.

אם ההר רחב יותר מחמישים אף מחוץ לעיר, ואינו יכול להבליעו.

להבליעו"

- "בזו אמר רב דוסתאי בר רבי ינאי משום רבי מאיר שמעתי שמקדרין בהרים"
- כלומר שמודדין בחבל של ארבע אמות באופן זה, שהאחד עומד בתחילת החר ומעמיד את החבל כנגד לבו, והשני עולה לחר ומניח את החבל כנגד רגליו, וכך יודע שעד שם יש ד' אמות ביצורה ישרה, ואז עולה התחתון למקום שעמד העליון ושוב מניח את החבל כנגד לבו, והעליון עולה בהר ומניח את החבל כנגד רגליו, נמצא שוב שמדדו עוד ארבע אמות ביצורה ישרה, ויודעים שעד מקום זה יש שמונה אמות, ובאופן זה ממשיכים למדוד עד סוף החר, וכך פירוש המשנה "מקדרין" מלשון מנקבין, כלומר שרואין כאילו כל החר מלא חורים וכאילו העליון עומד בתוך הנקב, והחבל מגיע נגד לבו במקום נגד רגליו, ואז מודד ביצורה ישרה.

– תחומי שבת מודדין רק על ידי אדם הבקי במדידה.

משנה

– "אין מודדין אלא מן

המומחה"

ה'

- "ריבה למקום אחד ומיעט למקום אחר, שזומעין למקום שריבה"
- באותו צד של העיר ריבה בקרן אחד, ובקרן השני מיעט, מקילים, ושומעים למודד למקום שריבה ואף בקרן השני ממלטלין עד כנגד המקום שריבה.

- "ריבה לאחד ומיעט לאחר, שזומעין למרבה"
- מיירי בשני מודדים ומודד אחד ריבה בקרן אחד, והמודד השני מיעט בקרן השני, שזומעין למודד שריבה, דבתחומין הקילו.

- "אפילו עבד אפילו שפחה נאמגין לומר עד כאן תחום שבת"
- אפילו עבד ושפחה שאינם נאמנים להעיד, בזה נאמנים לומר שזוכרים היכן שמו את הסימן של תחום שבת (ומביא התפא"י דקטן בעודו קטן אינו נאמן).

- "שלא אמרו חכמים את הדבר להחמיר אלא להקל"
- קאי על כל המשנה, כיון שתחומין זה דרבנן הקלו בכל הציורים הנ"ל.

משנה

ו'

– "עיר של יחיד"

עיר ששייך לאדם פרטי ומשכיר את הבתים לאחרים, אין צריך שיור להשאיר מקום פנוי בעיר ללא עירוב חצירות.

– "ונעשית של רבים"

האדם הפרטי מכר את הבתים ונעשית עיר ששייכת לרבים, ובעיר של רבים הדין הוא שצריך שיור, וטעם הדבר שהצריכו שיור, כדי שלא תשתכח תורת רשות הרבים, דאם אין משייר בה בתים בלא עירוב מותר לטלטל בכל העיר, ולא יהיה היכר שהיתר הטלטול משום עירוב, ועל ידי השיור שרואים שלא בכל מקום מותר לטלטל יהיה היכר שהיתר הטלטול משום עירוב.

– "מערבין את כולה"

אף ששייכת עכשיו לרבים, מערבין את כל העיר, ואין צריך שיור, ודינו כמו בתחילה שהיתה של יחיד, ולא גזרו עליו חכמים.

– "ושל רבים ונעשית

של יחיד אין מערבין

את כולה"

ועיר שהיתה שייכת לרבים והוצרכו לעשות שיור ואדם פרטי קנה את הבתים, דינו כמו בתחילה שהיתה של רבים, וגזרו עליו לעשות שיור.

– "אלא אם כן עשה"

חוצה לה כעיר חדשה

שביהודה שיש בה

חמישים דיורים, דברי

רבי יהודה"

ר' יהודה סובר ששיעור השיור הוא חמישים בתים (=דיורין) כמו עיר שישמה חדשה שהיתה בנחלת יהודה, והיתה העיר הקטנה ביותר ביהודה, שהיו בה חמישים בתים, ומוסיפה המשנה חידוש, דאין צריך שהשיור יהיה דווקא בתוך העיר, אלא אפילו אם יש עיר קטנה סמוכה לעיר הגדולה יכולה לשמש כשיור לעיר הגדולה, (ומוסיף בתפא"י דהדרים באותו שיור, יכולים לערב לעצמן, כדי לטלטל במקומן).

– "רבי שמעון אומר

שלש חצירות של

שני בתים"

ר' שמעון סובר דמספיק לשייר מקום בלא עירוב, שטח של שלש חצירות, ובכל חצר שני בתים.

משנה

ז'

– "מי שהיה במזרח

ואמר לבנו ערב לי

במערב, במערב

מי שהיה בכניסת השבת בצד מזרח וכבר אמר לבנו בערב שבת שיניח עבורו עירוב לצד מערב, וכן להיפך שהיה בכניסת השבת במערב, ואמר לבנו מבעו"י לערב לו במזרח.

ואמר לבנו ערב לי

במזרח"

– "אם יש הימנו ולביתו
אלפיים אמות,
ולעירובו יותר מכאן,
מותר לביתו ואסור
לעירובו"

– "לעירובו אלפיים
אמה ולביתו יותר
מכאן, אסור לביתו
ומותר לעירובו"

– "הנותן את עירובו
בעיבורה של עיר, לא
עשה ולא כלום"

– "נתנו חוץ לתחום
אפילו אמה אחת מה
שנשכר הוא מפסיד"

– "אנשי עיר גדולה
מהלכין את כל עיר
קטנה"

משנה

ח' י

– "ואין אנשי עיר קטנה
מהלכין את כל עיר
גדולה"

אם מהמקום שנמצא בכניסת השבת, יש יותר מאלפיים אמה לעירובו, לא קנה שביתה במקום עירובו, דהא אינו יכול להגיע לשם, וכיון שלביתו יש אלפיים אמה, קנה שביתה בביתו ולא במקומו, דמסתמא אדם רוצה לשובות בביתו.

אם ביתו נמצא באלכסון ממקומו ומרחקו יותר מאלפיים אמה לא קנה שם שביתה, דאינו יכול להגיע לשם, אבל העירוב היה בתוך אלפיים ממקומו קנה שם שביתה, וכיון שקנה שביתה במקום עירובו, וממקום עירובו לביתו אין אלפיים אמה, שפיר יכול להגיע לביתו, ומה שאמר התנא "אסור לביתו" הכוונה שאסור מדין ביתו דלא קנה שם שביתה, אבל יכול להגיע לשם מדין עירוב, (תפא"י).

מי שנתן עירובו בתוך שבעים אמה ושיריים של העיר, לא הרויח מזה כלום, דגם בלאו העירוב יכול לילך אלפיים אמה חוץ לשבעים אמה.

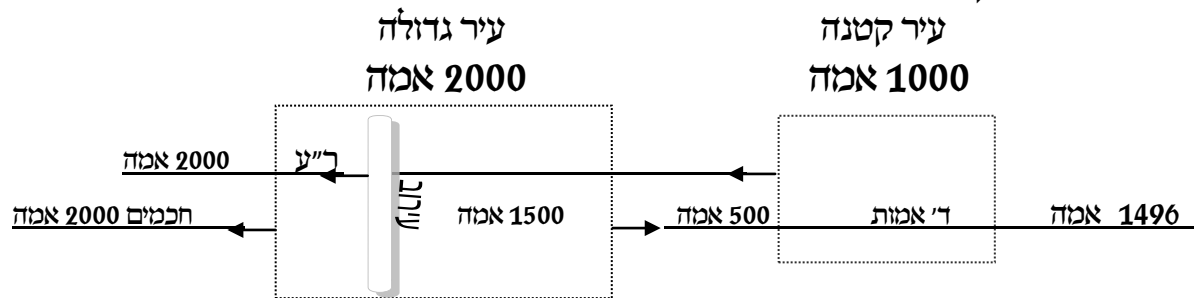
נתן את העירוב חוץ לשבעים אמה (ואין הכוונה כאן "תחום" לתחום שבת, אלא לעיבורה של עיר) אפילו אמה אחת, הרי יכול לילך משם אלפיים אמה, נמצא שנשכר אמה אחת חוץ לתחום, וזהפסיד אמה אחת מהצד השני של העיר.

שני ערים הסמוכין זה לזה, ועיר אחת מוודדת אלפיים אמה, וכל העיר השניה נכללת באלפיים אמה, הרי העיר השניה נקראת "עיר קטנה", וכל העיר נחשבת כארבע אמות, וזהו הפירוש "מהלכין את כל עיר קטנה" שהולכים אותה כארבע אמות, ומשלימין את המדה חוצה לה.

דחיינו עיר הקטנה מוודדת אלפיים אמה, ונגמר לה האלפיים אמה בתוך העיר השניה, הרי העיר השניה נקראת "עיר גדולה" ואין העיר הגדולה נחשבת לעיר הקטנה כארבע אמות, וזהו הפירוש "אין

מהלכין את כל עיר גדולה" אלא רק עד היכן שמגיע אלפיים אמה.

ונביא דוגמא כצורך דלהלן:

בגמרא קאמר דחסורי מחסרא וזהכי קתני, במה דברים אמורים דאין מהלך את כל העיר, במודד אלפיים אמה, וכלה האלפיים אמה באמצע העיר, אבל הנותן עירוב בסוף האלפיים באמצע העיר, הרי קנה שביתה בתוך העיר, שפיר נחשב לו העיר כארבע אמות, ומהלך את כל העיר, וחוזף לעיר אלפיים אמות.

– "כיצד מי שהיה בעיר גדולה ונתן את עירובו בעיר קטנה, בעיר קטנה ונתן את עירובו בעיר גדולה, מהלך את כולה וחוצה לה אלפיים אמה"

ר' עקיבא סובר דאף שהניח עירוב בתוך העיר לא נחשב לו העיר גדולה כאלפיים אמה, ומהלך ממקום עירובו אלפיים אמה.

– "ורבי עקיבא אומר אין לו אלא ממקום עירובו אלפיים אמה"

ר' עקיבא טוען לחכמים, ואומר בלשון תמיחה, האם אתם לא מודים לי באדם שנותן עירובו בסוף האלפיים אמה שנגמר באמצע מערה, שלא נחשב לו כל המערה כארבע אמות, ומהלך ממקום עירובו אלפיים אמה, דידע ר' עקיבא שכך סוברים חכמים במערה אם כן טוען ר' עקיבא, גם במניח עירובו בעיר גדולה בסוף אלפיים לא יחשב לו העיר כארבע אמות.

– "אמר להן רבי עקיבא אי אתם מודים לי בנותן עירובו במערה, שאין לו ממקום עירובו אלא אלפיים אמה"

חכמים השיבו דדווקא שהמערה לא ראויה לדירין, שנפריצו מחיצותיה לא חשובה כארבע אמות, אבל בראויה לדירין שפיר

– "אמרו לו אימתי בזמן

נחשבים במערה כארבע אמות, כמו בעיר גדולה.

שאין בה דיורין, אבל
יש בה דיורין מהלך
את כולה וחוצה לה
אלפיים אמה"

מתי שיש דיורין במערה, נחשב כל המערה כארבע אמות, ומשלים
המדה מחוץ למערה והנותן עירוב מעל המערה חמור יותר דנגמר לו
האלפיים אמה באמצע המערה.

– "נמצא קל תוכה מעל
גבה"

אבל היכן שאינו נותן עירוב במערה, אלא מודד אלפיים אמה ונגמר
בתוך המערה אין יכול לילך כל המערה, דלא נחשב כארבע אמות.

– "ולמודד שאמר
נותנים לו אלפיים
שאפילו סוף מידתו
כלה במערה"